

26649
המנדט הירוק
ממשל ביטחון
13-07-2003
22827

מג"ע 3985/03

קבוע: 14.7.03

בבית המשפט העליון

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בדאוי

ע"י ב"כ עוה"ד פלג ואחי

העותרים

נ ג ד

מפקד כוחות צה"ל באירוש ואחי

ע"י פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

תמשיבים

הודעה מטעם פרקליטות המדינה

1. עניינה של עתירה זו בתנאי המעצר השוררים במתקני המעצר החטיבתיים באירוש והמכונים גם מתקני השתיה- לחלן: מתקני המעצר החטיבתיים). המדובר במישה מתקנים המצויים בבסיסים הראשיים של חטיבות מרחביות באירוש שחן חטיבות אפרים, שומרון, עניון, בנימין ומנשה. מתקני מעצר אלו, נועדו בעיקר לחזקתם של עצורים בטחוניים, מיד לאחר מעצורם, עד להעברתם למתקנים צה"ליים קבועים לרוב, מתקני הכליאה קציעות, מגדרו, ומתקן עופר, או לבתי סוהר של חשבי"ט. ככלל, שוחים העצורים פרקי זמן קצרים יחסית במתקנים אלה, ולאחר מכן, עצורים שאינם משתחררים, מועברים למתקני כליאה קבועים.

הסעד המתבקש בעתירה הינו כי בית המשפט הנכבד יחייב את המשיבים לשפר את תנאי השחיזה במתקנים אלה.

2. טענותיהם של העותרים, התמקדו בכמה מישורים שונים:

א. תנאי השחיזה.

ב. התנהגות סגל מתקני החשוייה.

ג. אירועים נקודתיים שונים.

3. במסגרת התייחסות זו, נבקש לתת מענה פרטני לעתירה, על סמך בירורים שנערכו מול האחראים על המישה מתקנים אלו. התחלה, נבוא פירוט כללי אודות מתקני המעצר

החטיבתיים ביחודה והשומרון והתנאים השוררים בהם בכלל, ולאחר מכן נתייחס באופן ספציפי לזענות הפרטניות שהועלו על ידי העותרים.

עם זאת, גפתח דבר נבקש להביא את הבסיס המשפטי לפעולתם של מותקנים אלה, ולאחר מכן נביא פרטים אודות שתי ועדות שחקמו לאחרונה, שמטרתן לבחון את תנאי הכליאה במתקנים אלה, באופן כללי, וכן לבדוק ולטפל בתלונות פרטניות אודות תנאי השחיה במתקנים אלה. ועדות אלה מצויות בעיצומה של בדיקתן הכללית, ואחת מהן עומדת ממש בפני סיום עבודתה.

מתקני המעצר החטיבתיים - הבסיס המשפטי

4. באזור יחודת והשומרון, קיימים חמישה מתקני שהייתה/מעצר חטיבתיים. מבחינת חוקית, מעוגנת חקמתם של מתקני המעצר בסעיף 40 לצו בדבר הוראות בטחון (יחודה והשומרון) (מס' 378), חיתשיל - 1970, המאפשר למפקד צבאי להורות כי מקום מסוים, ישמש לשם החזקתם של עצורים.

5. תנאי הכליאה במתקני המעצר מעוגנים הן בחקיקת האיזור, והן בהחיות פנימיות של צה"ל, הקובעות את הסטנדרטים המינימליים, הנדרשים לשם שמירה על זכויותיהם של העצורים במתקנים אלו. כבר כעת נציין, כי המשיבים משתדלים במרבית המקרים לעלות מעל לסטנדרטים אלו, כפי שיפורט להלן.

הקמת ועדות מייצעות לצורך בחינת תנאי הכליאה במתקני המעצר החטיבתיים באיז"ש

6. לפני כמה חודשים ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"צ 3278/02 המוקד להגנת הפרט נ. מפקד כוחות צה"ל באיז"ש (טרם פורסם). פסק דין זה עסק בתנאי הכליאה במתקן עפר, ובמתקני המעצר הזמניים באיז"ש.

בסיפא לנסק הדין (סעי' 29-30), המליץ בית המשפט העליון לצה"ל לשקול לחקים "ועדה מייצעת" קבועה, שבראשה יעמוד שופט צבאי משפטאי בכיר מיחידת בתי הדין הצבאיים, לצורך בחינת תנאי הכליאה במתקני הכליאה והמעצר השונים המצויים באזורים. בית המשפט ציין כי המלצה קודמת ברוח זו הוצעה כבר בפרשת סגידה, אולם באותה עת היא לא יושמה (בב"צ 253/88 סגידה נ. שר הבטחון, פ"ד מב(3) 801, 825). הפעם הביע בית המשפט חקוותו כי ההמלצה תתקבל בחיוב. בית המשפט הבחיר, כי אכן, בג"צ הפעיל מאז ומתמיד ביקורת שיפוטית מקיפה על תנאי המעצר, אולם מטבע הדברים, ביקורת זו אינה יכולה לשמש תחליף לביקורת שוטפת על ידי גורמים מתאימים בצבא עצמו. לפיכך סבר בית המשפט שיש מקום להקמת ועדה מייצעת כאמור, שתיעץ למשיב בנושא תנאי הכליאה במתקנים.

7. נקדים ונציין, כי גם בעבר בעקבות פסק דין סגידה חוקמו בצה"ל וועדות מייצגות, אשר פעלו במישך מספר שנים, ובחנו את תנאי הכליאה במתקנים השונים, בהם החזקו כלואים פלסטינים.

8. גם כעת נשקלה המלצת בית המשפט על ידי צה"ל. לאחר בחינת הענין הוחלט לאמץ את ההמלצה, ולהקים שתי ועדות מייצגות מטכ"ליות. האחת, לצורך בחינת תנאי המעצר במתקן הכליאה עופר והשנייה לצורך בחינת תנאי המעצר במתקן הכליאה קציעות. זמן מה לאחר נכון אוישו הוועדות ובראשן הוצבו שופטים בכירים מיוחדת בתי הדין הצבאיים (יבדי"צ) בדרגת אלופי משנה. לאחר זמן קצר נוסף הורחבה סמכותה של הועדה שחוסמה לצורך בחינת התנאים במתקן עופר, והיא הוסמכה לבחון גם את התנאים במתקני המעצר החטיבתיים באו"ש.

9. כעבור זמן נוסף, הוחלט להקים וועדה נפרדת לבחינת תנאי המעצר במתקנים אלה, אשר תפעל לצד שתי הוועדות הקיימות.

כתב המינוי המתוקן של הועדה שחוסמה לבחון את תנאי המעצר במתקני המעצר החטיבתיים באו"ש, שהוצא ביום 26.5.03, על ידי ראש אגף כוח אדם בצה"ל, מצ"ב כנספח 1/ש. כתב מינוי מתוקן מיום 3.7.03 מצ"ב כנספח מש"א-1.

10. בעולה מכתב המינוי, בראש הועדה עומד שופט צבאי מיוחדת בתי הדין הצבאיים בדרגת אלוף משנה, וכן חברים בוועדה סגן אלוף מחיל הרפואה וסגן אלוף המשמש כמפקד משטרה צבאית פיקודית (ממצ"פ).

בכתב המינוי נקבע כי הועדה תבחן כוועדה מייצגת קבועה, אשר תעסוק במעקב ופיקוח על תנאי הכליאה, במתקני המעצר החטיבתיים באו"ש ובכל מתקן כללי אחר שייקבע בהמשך על ידי ראש אכ"א.

עוד נקבע בכתב המינוי כי:

"על הועדה לבחון באורה שוטף את תנאי הכליאה במתקנים, הן במישור הכללי והן בהתייחס לבעיות ולמגוון פרטניות."

כן נקבע, כי דיווח תקופתי על מצבאי הועדה, כולל המלצות כפי שתמצא לנכון, יועבר אל חרמטכ"ל, וכן אל אלף פיקוד המרכז, ראש אכ"א, סגן ראש אכ"א וקצין משטרה צבאית ראשי.

11. בתחילת חודש יוני, מספר ימים לאחר חסמכתה של הועדה לבחון גם את תנאי המעצר במתקני המעצר החטיבתיים באו"ש, הועברה לוועדה - על פי בקשת הח"מ - העותרת דנן, על נספחיה, והועדה התבקשה לבחון בתקדם האפשרי את הטענות שהועלו בעתירה.

ואכן, בסמוך לאחר קבלת החומר החלת הועדה בקיום ביקורת ובדיקות ארוות תנאי המעצר במתקנים אלה. הועדה כבר סיירה בארבעה מן המתקנים, ובתוך ימים אחדים היא אמורה לערוך סיור גם במתקן החמישי.

בסמוך לאחר מכן יש בכוונת הועדה להציג דו"ח תקופתי ראשון, בו תעביר המלצותיה בנדון לרמטכ"ל ולגורמים האחראים שפורטו לעיל.

12. ביום 9.6.03, מיד לאחר הסמכת הועדה לדון גם בתנאי המעצר השוררים במתקני המעצר החטיבתיים באר"ש, פנה הח"מ לבי"כ העותרים, יידע אותה על דבר הקמת הועדה. העביר אליה את כתב המינוי של הועדה, ואף מסר לה כי הוא ביקש להעביר לדיעת הועדה את העתירה דגן על נספחיה, כדי שהועדה תוכל לבחון את הטענות הכלולות בעתירה.

על יסוד האמור הציע הח"מ לבי"כ העותרים למחוק העתירה, שכן בפועל, משמשת הועדה כמעין "סעד חלופי" לבג"צ, וזו, בין היתר, היתה אחת הסיבות למתן ההמלצה על הקמתה, המלצו שכזכור ניתנה על ידי בית המשפט העליון עצמו.

הח"מ הוסיף וציין כי מובן מאליו הוא, שאם הטימול שינתן לנושא זה בעקבות הירשות הועדה לענין לא יינה את דעת העותרים, ניתן יהיה לשוב ולעותר לבג"צ בנדון. אולם הח"מ סבר, כי בשלב זה, שבו עומדת הועדה שמונתה לצורך כך להדרש בעתיד הקרוב ביותר לנושא המועלה בעתירה, בהירשות פרטנית, יש מקום למחיקת העתירה.

מכתבו של הח"מ לבי"כ העותרים מיום 4.6.03, מצ"ב כנסת מ/ש/2.

13. ביום 11.6.03 השיבה בי"כ העותרים למכתב זה. במכתבה הודתה בי"כ העותרים לח"מ על שידע אותה על דבר הקמת הועדה ועל יוזמתו להעביר לועדה זו את העתירה, העשויה לשמש לה מקור מידע חשוב. כן הביעה תקווות שיהיה בידי הועדה לשפר את המצב השורר ביום במתקני המעצר חללו.

עם זאת, מכיוון שמדובר אך ב"ועדה מיעצת", הודיעה בי"כ העותרים כי אין לדעתה בהקמת הועדה ובהירשותה לנושא העתירה, כדי למתן את העתירה, ועל כן הודיעה כי אין בכוונתה למחוק העתירה.

מכתבו של בי"כ העותרים לח"מ מצ"ב כנסת מ/ש/3.

14. עם כל הכבוד לעמדת בי"כ העותרים, סבורים המשיבים, כי בשלב זה, שבו שוקדת הועדה על בחינת תנאי המעצר במתקני המעצר שהם נושא העתירה, ועל גיבוש המלצותיה בעניינם, יש מקום למחיקת העתירה.

15. עוד נבקש ליידע את בית המשפט, כי בנוסף להקמתה של ועדה זו, הדי שלאור דיבוי הטענות הוחלט על הקמת ועדה נוספת מטעם פיקוד המרכז לבחינת תנאי המעצר במתקנים החסיבתיים. ועדה זו נעדה לייצג לאלוף פיקוד המרכז בנושא זה, ונמסר לנו כי היא עומדת לתגיש את מסקנותיה והמלצותיה כבר בימים הקרובים.

16. כאמור, לדעת המשיבים, במצב דברים זה יש מקום למחיקת העתירה.

מכל מקום, למעלה מן הנדרש, נעבור עתה לפירוט תנאי המעצר השוררים כיום במתקנים אלה, תוך שתייחס לעתירה גם לגופה. המידע המובא להלן מבוסס על מידע שנמסר על ידי מפקדי מתקני המסגר.

מתקני המעצר החסיבתיים - כללי

17. מתקני המעצר החסיבתיים מצויים בעיקרם במבני קבע, שבהם תאי מעצר בגדלים שונים, שירותים, מקלחות, חצרות לטיולים ואזורי מנוחה. בכל מתקן ישנו צוות, אשר עבר הכשרה בסיסית לטיפול בעצורים בטחוניים, בפקודו של קצין מהמשטרה הצבאית, הכמוף פיקודית לחטיבה בזה נמצא הסתקן, ומונחה מקצועית על ידי גורמי המשטרה הצבאית.

18. מתקני המעצר מופעלים בהתאם לתחיקת הביטחון חרלוטית ובתאם להוראות פנימיות של צה"ל (הוראות מקמצי"ר). הוראות אלו קובעות כללים להפעלת המתקנים, לרבות ביחס לטיפול בעצורים, ובכלל זה - ביחס לזכויות העצורים לטיול תחת כיפת השמיים, קבלת מזון, תנאי היגיינה, ועוד.

19. נקדים ונאמר, כי נכונה היא טענת העותרים, אודות הצפיפות השוררת במתקני המעצר, צפיפות הנובעת מהמעצרים הרבים, אותם עורכים כוחות צה"ל באזור, כחלק מהלחימה המתמדת בגורמי הטרור הפלסטינים, לצורך סיכול מעולות טרור עתידיות ולכידתם של מתבלים שכבר הצליחו לבצע את זממם.

במקרים רבים העצורים מגלים ישירות, מיד לאחר מעצרו, למתקני המעצר החסיבתיים המרושים ברחבי ארץ, ולא תמיד ניתן לקולטם במהירות במתקני הכליאה המרכזיים בצה"ל ובשב"ס. לפיכך שוחים העצורים עד למועד קליטתם במתקני הכליאה המרכזיים במתקני המעצר החסיבתיים - לעתים כמה ימים, לעתים כמה שבועות ולעתים אף יותר, הכל על פי חיקף המעצרים המבוצע ועל פי יכולת הקליטה של מתקני הכליאה המרכזיים. מטבע הדברים, כאשר מבוצעים מעצרים בחיקף ניכר, גדל פרק הזמן בו שוחים העצורים במתקנים החסיבתיים.

20. בחודשים האחרונים, מנסות רשות צה"ל, ובכללן רשויות המשטרה הצבאית, להפחית את העומס המוגבל על מתקני המעצר, על ידי ניודם של העצורים בהקדם האפשרי למתקני הכליאה. ניח' זה התאפשר בעיקר על רקע תוספת מקומות כליאה במתקנים השונים של

השבי"ס וצה"ל, המיועדים להחזקת עצורים בטחוניים. נידע לתבחין בשיפור שחל בהקשר זה כבר בימים אלה, בהם ניכרת מגמה ברורה של קיצור תקופות שהותם של העצורים במתקני המעצר.

21. יתר על כן, על אף חציפות הרבה, עשה ותשה צה"ל מאמצים, במסגרת האמצעים שבדיו, על מנת להעניק לעצורים במתקני המעצר החטיבתיים, את תנאי המעצר המינימליים ואף יותר מכך, כפי שיפורט להלן.

22. עוד יזויין, כי גורמי הצבא, אינם מתכחשים לכך, כי שררו במתקני המעצר החטיבתיים בעבר, ובעיקר משך השנה האחרונה, תנאים קשים, שנבעו מכך שהמתקנים, מלכתחילה, לא נועדו לאכלס את מספר העצורים שהחלו להגיע אליהם מאז מבצע "חומת מגף". כדי להתמודד עם בעיה זו שופצו במהלך השנה כמה מן המתקנים והותאמו לצרכים הטכניים. בעקבות השיפור שחל בתנאי המעצר, לאור המאמצים שנעשו על ידי גורמי הצבא, נראה כי מרבית תבעיות שהתעוררו בנושא תנאי המעצר כבר אינן רלוונטיות כיום, הכל כפי שיפורט בהמשך. לפיכך, אף כי ייתכן שחלק מהטענות היו נכונות לזמנן, הרי שהיום המצב שונה והנתונים שיובאו להלן, שהם הנתונים הנוכחיים ליום מתן התשובה, ידברו בעד עצמם.

23. אשר למשך השחייה הממוצע במתקני המעצר החטיבתיים, הרי שלאחר בדיקה עם מפקדי המתקנים, מצטיירת תמונת המצב הבאה, לפיה זמן השחייה הממוצע לעצור, הינו כדלקמן:

- א. במתקן המעצר בחטמ"ר אפרים - כחודש וחצי.
- ב. במתקן המעצר בחטמ"ר בנימין - כשש ימים.
- ג. במתקן המעצר בחטמ"ר מנשה - כחודשיים.
- ד. במתקן המעצר בחטמ"ר עזרון - כשש ימים.
- ה. במתקן המעצר בחטמ"ר שומרון - כחודשיים.

24. כאמור לעיל, לאחרונה, ישנה מגמת ירידה בזמן השחות הממוצע של עצורים במתקני המעצר, מגמה אשר אנו מקווים כי הימשך אף בחודשים הבאים.

התנאים במתקני המעצר החטיבתיים

א. מזון

25. בכל מתקני המעצר, מסופק לעצורים מזון בכמות מספקת. יתרה מכך, לאור ההזמנות הפנימיות של צה"ל, יש צורך לספק לעצורים במתקני המעצר מזון בחתאם ללוח מזון 120, שהוא לוח מזון הנועד לעצורים. ואולם במרבית המתקנים, מקבלים העצורים מזון על פי לוח המזון המיועד לחיילי החטיבות המרחביות, שהינו משופר יותר, כך שבפועל מקבלים

העצורים מזון לפי לוח מזון מגוון יותר. רוב מפקדי מתקני המעצר מזוהים על ערפי מזון, הנזרקים מתוסר שימוש.

26. בכל מתקני המעצר, ניתנים כלי אוכל לעצורים. לעיתים, כפי שקורה במתקנים צבאיים אחרים, נוצרים פערים מסוימים בין כמות כלי האוכל המצויה, לכמות הרצויה, אולם פערים אלו מטופלים באופן מיידי על ידי גורמי החסיכות בתם נמצאים מתקני המעצר ועל ידי גורמי המשטרה הצבאית.

ג. ביגוד ואספקה קטנה

27. א. לכל המתקנים מסופקים בגדים על ידי ארגון הצלב האדום, ובחלקם ישנו אף מלאי נוסף של ביגוד מלבד הביגוד הנייל.

ב. אספקה קטנה (כלי גילוח, כלי רחצה וכו') מחולקת לעצור, על ידי גורמי המתקן.

ג. קיימת אספקה שוטפת של סיגריות לעצורים, לפי התקן הקבוע (5 סיגריות ליום לכל עצור).

ד. רפואה וסניטריה

28. כל עצור הנקלט באחד ממתקני המעצר, נדרש לעבור בדיקה רפואית על ידי רופא צבאי, טרם קליחתו, על מנת לוודא את כשירותו למעצר. במידה ואין רופא בנמצא, עובר העצור בדיקת חובש ראשונית, ותוך 24 שעות נבדק על ידי רופא.

29. בכלל מתקני המעצר, מצוי רופא חטיבתי סמוך למתקן, כך שבמקרה של אירוע חירום רפואי, ניתן לספק מענה רפואי תוך פרק זמן קצר.

30. בכל יום מבקר חובש במתקן המעצר, אשר מפנה את העצור, במידת הצורך, לבדיקתו של רופא.

31. העצורים מוצאים לשירותים שלוש - ארבע פעמים במחלק יסמות. עם זאת, במקרי חצורך, מאפשר סגל המתקן יציאה לשירותים בהתמנויות נוספות. במתקן המעצר במגשה, יכולים העצורים, במחלק כל היום, לגשת לשירותים ללא הגבלה.

32. ככלל, מורשים העצורים להתקלח מדי יום ביזמו. עם זאת, בחלק מן המתקנים לא ניתן לספק מים חמים דבר יום ביזמו, ולפיכך, מאפשר סגל המתקן לעצורים להתקלח במים קרים כל יום, ודואג כי תוא אפשרות להתקלח במים חמים לפחות פעם אחת בשבוע.

ד. יחס סגל חזקתן

33. בראש כל מתקן מעצר, עומד קצין, אשר עבר, מלבד הכשרתו הבסיסית, אף הכשרה מקפת לטיפול בעצורים בטחוניים.
34. למיטב בדיקתנו, סגל המתקן מעניק יחס ראוי לעצורים ועושה מאמצים לשפר את תנאי המעצר של העצורים.
35. כל אירוע וזריג במתקן, ועל אחת כמה וכמה אירוע אשר כלל בחובו שימוש בכוח (במקרים חריגים, מוזיבי המצנאות, לאור אופיו של המתקן), מתועד על ידי דו"ח אירוע חריג, ועובר באופן שוטף, לגורמים המתאימים.
36. בנוסף לכך, כל תלונה המוגשת על ידי עצור, בדבר יחס בלתי הולם מצד סגל המתקן, מועברת לגורמי הבדיקה והחקירה בנח"ל, ובמקרים בהם נמצא מקום לכך, נפתחות חקירות מצי"ח כנגד הגורמים המערבים.

ה. נשים וקטינים

37. ככלל, אין מוזיקים נשים במתקני המעצר. עם זאת, מקום שצורך מבצע הכרחי מחייב קליטתן של נשים במתקני המעצר, חרי שהחזקתן הינה זמנית עד להעברתן למתקנים המתאימים לכליאת נשים. העצרות מוחזקות במתקני המעצר בנפרד מהעצורים הגברים, תוך שמירה על כבודן. מובן מאליו, כי העצרות הנקלטות מטופלות אך ורק על ידי נשים.
38. קטינים מתחת לגיל 14 לא מוחזקים במתקני המעצר.
39. קטינים בין הגילאים 14 - 16 מוחזקים לעתים במתקני המעצר בלית ברירה ובהעדר מקומות לקליטתם במתקני השב"ס המתאימים לכך. הדבר נעשה תוך הקפדה על החוראות המחייבות לעניין תנאי מעצר של קטינים, הכוללות, בין היתר, חוראות בדבר החזקתם בנפרד מיתר העצורים במתקן.
40. בשל חוראה זו, הרי שלעיתים, במידה וישנו אך ורק קטין אחד במתקן מעצר, ואין אפשרות, בשל הצפיפות הרבה, לפנות תא שלם לאותו קטין, מוחזק הקטין לזמן קצר בתא הבידוד, על מנת להפרידו מיתר העצורים. מכל מקום, במקרה שכזה נעשה מאמץ שתקופת שהיית הקטין בתא תהיה מצומצמת ביותר.
41. יש לציין כי עצורים בגילאים 16 - 18, על פי תחיקת הבטחון, אינם בגדר קטינים.
42. בנוסף, כיום, קיימת הנחיה מטעם גורמי המשטרה הצבאית המיקודית לרכז את כל הקטינים המצויים במתקני המעצר החטיבתיים למתקן אחד, על מנת שניתן יהיה לספק

להם את התנאים הנדרשים להם, ביתר קלות, ועל מנת שהקטינים יהיו ביחד עם עצורים אחרים בני גילם.

1. בגני

43. כבכל מתקן שהוא, קיימות לעיתים בעיות בניוי כאלה ואחרות במתקני המעצר. בשל הרגישות לענין החזקתם של העצורים, ובשל הרצון להבטיח את התנאים המגיעים להם, הוחלט על מדין עדיפות עליונה לטיפול בבעיות בניוי ותקלות שונות הקיימות במתקנים, כך שאלו יתקנו כמהירות האפשרית, באם היא צורך בכך.

44. מטעם זה, חוי שמתקני מעצר, שבהם נתגלו בעיות בניוי רבות, הועתקו ממקומם ובנו מחדש. כך לרוב ניתן לציין את מתקן המעצר בשומרון, אשר נפתח מחדש לפני כחצי שנה. בדומה, קיימות מנגמה להעתיק בזמן הקרוב את מתקן המעצר בבנימין למתקן הדיש יוטר.

1. קשר עם החוץ וביקורי עורכי דין

45. ככלל, עצורים במתקן מעצר אינם רשאים לבצע שיחות טלפון. הדברים נכונים גם לגבי יתר הכלואים תבכחוניים, המוחזקים במתקני הכליאה הצה"ליים ובשבי"ס.

46. מכל מקום, עם הגעת עצור למתקן המעצר, מועברת הודעה למשפחתו על מעצרו באמצעים שונים. בכל מקרה מעדכן סגל המתקן את משלי"ט הכליאה, על מנת שזה האחרון ידע בכל זמן נתון, אודות מקום המצאו של העצור.

47. על אף שכל מתקני המעצר ממוקמים בתוך בסיסים צבאיים, מתקיימים בכל המתקנים, ביקורי עורכי דין. לדוגמה, במשך מחצית השנה האחרונה, נערכו במתקן המעצר בחטמ"ר מנשה למעלה מ- 85 ביקורי עורכי דין.

48. ארכון הצלב האדום אף הוא מבקר במתקני המעצר החטיבתיים באופן שגרתי, אחת לשלושה שבועות – חדש ימים.

2. שונות

49. לרוב, העצורים מקבלים לידם עיתונים בזמן שחייתם במתקני המעצר. בחלק מן המתקנים מסופקים לעצורים אף ספרי קריאה שונים.

50. העצורים מוצאים לטיול יומי בחצר המתקן, למשך כשעה ביום לפחות, כאשר במידה וישנם קטינים במתקן, משתדל סגל המתקן לאפשר לקטין לשהות בחוץ זמן רב ככל הניתן. עם זאת, בזמן חוזרף שעבר, יתכן שהיו מצבים שבתם עקב מזג האוויר, לא התאפשרה הוצאת

העצורים לטויל היוזמי. בנוסף, בחלק ממתקני המעצר ישנם כדורי רגל וכדורי סל בחצר המתקן, לשימוש העצורים.

ט. ביטחון

51. במתקני הנעצר מתקיימות ביקורות רבות, לעיתים תכופות, הן על ידי גורמי המשטרה הצבאית והן על ידי גורמי הפרקליטות הצבאית ופרמים נוספים בתוך צה"ל. ביקורות אלו הינן ביקורות מקיפות, בהן נבאים התנאים בהם מוחזקים העצורים. כמו כן, במהלך ביקורות אלו, שומעים המבקרים את דברי העצורים, על מנת לבחון את טענותיהם ולפעול להסדרת היעוץ שיפור.

התייחסות לטענות פרטניות שהועלו בעתירה

52. לאחר שסקרנו באופן כללי את תמאי ההחזקה במתקני המעצר, נתייחס עתה לגופו של עניין, לטענותיהם הפרטניות של העצורים, המופיעות בגוף העתירה שבנדון. במסגרת זו נתייחס כמובן בכל נושא מן הנושאים שיפורטו, רק למתקנים אשר כנגדם נטענו במסגרת אותו נושא טענות בגוף העתירה. לפיכך, בחלק מן הנושאים נתייחס רק למתקן אחד, שניים או שלושה.

א. צפיפות המגורים ותמאי ההחזקה במתקן

לעניין זה, אכן עולה מתוך טענותיהם של העותרים מצוקות רבה, אשר נגרמה, כפי שהוסבר, כתוצאה מנממת המעצרים הרבה בתקופת הלחימה בשנה האחרונה. עם זאת, וכפי שצינו לעיל, מצוקה זו נמצאת בחודשים האחרונים במגמת ירידה קבועה, וזאת בשל השינויים שבוצעו במסגרת הכליאה (בעיקר חספת מקומות כליאה בצה"ל ובשב"ס, והעברת העצורים ממתקני המעצר). אנו תקווה כי מגמה זו תמשך עד לפתרון יחסי של בעיות הצפיפות האמורה.

בנוסף, לגבי מתקן אפריים - נטען על ידי אחד המצוהירים, כי בזמן המתואר בתלונה, היה קצר חשמלי בשני תאים, ולפיכך לא חיותה תאורה השמלית בחודשים. בבדיקה נמצא כי אכן אירעה תקלה שכזו, אך זו תוקנה עד מהרה.

ככלל נמסר לנו כי במתקן אפריים הוכנסו שיפורים רבים, כפי שאף עולה ממכתבו של בדוי, העותף מס' 1, שנכתב ביום 21.5.03 והתעבר אלינו על ידי גורמי הבטחון. המכתב מציב כנספת מש"ב.

נגישות לשירותים:

מתקן אפריים - העצורים מוצאים לשירותים ארבע פעמים ביום (ולא שלוש כפי שנתקן). יתרה מזאת, במרביתם המכרעת של המקרים, בהם עצור מבקש לצאת פעמים נוספות לשירותים, הדבר מתאפשר על ידי סגל המתקן. כאשר עסקינן במקרים רפואיים, מתאפשרות יציאות נוספות מרבות לשירותים.

מתקן בנימין - העצורים מוצאים לשירותים שלוש פעמים ביום (ולא פעמיים כפי שנתקן). יתרה מזאת, במרביתם המכרעת של המקרים, בהם עצור מבקש לצאת פעמים נוספות לשירותים, הדבר מתאפשר על ידי סגל המתקן. יש לציין, כי קטינים מוצאים ארבע פעמים ביום לשירותים. כמו כן, עצורים הסובלים מבעיות רפואיות, מרוכזים בתא נפרד, על מנת לאפשר להם לצאת לשירותים, כל אימת שחם הפצים בכך.

מתקן עזרון - העצורים אכן מוצאים לשירותים שלוש פעמים ביום, לאחר הארוחות. עם זאת, עצור המבקש לצאת לשירותים פעמים נוספות, נענה לרוב בחיוב על ידי סגל המתקן.

מתקן שומרון - העצורים מוצאים לשירותים שלוש פעמים ביום. עצור המבקש לצאת לשירותים פעמים נוספות, נענה לרוב בחיוב על ידי סגל המתקן.

ג. רחצה:

מתקן אפריים - כל עצור יכול להתקלח מדי יום כיומו, במים חמים.

מתקן בנימין - עד לפני זמן מה, בתקופת החורף, כמות המים החמים בחדר הספיקה לעשרה אנשים בממוצע, ואשר על כן חוסכם בין סגל המתקן לבין "שאווישי" הכלואים, כי בכל זמן יוצאו העצורים מחדר. אחר להתקלח במים חמים. עם זאת, כל עצור אשר ביקש להתקלח במים קרים, יכול היה לעשות זאת בכל זמן שיחפוץ. לאחרונה שונה המצב, עם הגעת תקופת הקיץ, וכיום, כל עצור מקבל אפשרות להתקלח מדי יום כיומו.

עזרון - העצורים יכולים להתקלח מדי יום כיומו. עם זאת, מסופקים מים חמים למתקן, אך ריח שלוש פעמים בשבוע, ובזמן זה יסול כל עצור להתקלח לפי רצונו.

שומרון - הן כיום והן בעבר יכול היה כל עצור להתקלח בכל יום שיחפוץ.

ד. מזון:

מתקן אפריים - אין בעיית מזון במתקן, ולרוב אף נזרקות כמות אוכל רבה. יתרה מזאת, העצורים מקבלים את המזון, לפי לוח מזון הניתן לחיילים בהתייחס, שהינו מגוון בהרבה.

מלוח מזון 120 חניתן לעצורים. יצוין, כי בתלונה שצורפה לעתירה נכתב כי המתלונן קיבל בזמן תלונתו מצות, ואכן כך היה הדבר מאחר ותמנדובר היה בתקופת חג הפסח.

מתקן בנימיין - העצורים מקבלים את האוכל מחדר האוכל של חילי החטיבה, כאשר לרוב כמות האוכל אשר ניתנת לעצורים, באופן יחסי, גבוהה מזאת אשר ניתנת לחיילים. כתוצאה מכך, העצורים מקבלים את המזון, לפי לוח המזון המיועד לחיילים בחטיבה, שהינו מגוון מלוח מזון 120 חניתן לעצורים.

מתקן עציון - אין בעיית מזון במתקן, ולרוב אין נזרקות כמות אוכל רבה. יתרה מזאת, העצורים נקבלים את המזון, לפי לוח מזון חניתן לחיילים בחטיבה, שהינו מגוון בהרבה מלוח מזון 120 חניתן לעצורים.

מתקן שוהרון - בתחילת הפעלת המתקן החדש, הייתה בעיה מסוימת בכמויות האוכל אשר ניתנו לעצורים. עם זאת, בעיה זו באה על תיקונת, וכיום מקבלים העצורים כמויות אוכל מספקות, כאוכל אשר ניתן לחיילים בחטיבה. כתוצאה מכך, העצורים מקבלים את המזון, לפי לוח מזון חניתן לחיילים בחטיבה, שהינו מגוון מלוח מזון 120 חניתן לעצורים.

ה. ביטוח:

כפי שצויין לעיל, אין כל בעיית ביגוד במתקני המעצר. הבגדים חניתנים לעצורים מסופקים הן על ידי הצלב האדום והן, לעיתים, על ידי רשויות המתקן עצמו.

ו. רפואה:

מתקן אמריים - כל יום מגיעה למתקן המעצר חובשת על מנת לבדוק את העצורים. החובשת ממלאת מדי יום ביומו דו"ח ביקורת רפואית במתקן המעצר. במידה ועצור סובל מבעיה רפואית שהיא, הוא נבדק תחילה על ידי החובשת, וזו האחרונה מחליטה באם יש צורך לזמנו לרופא אם לאו. בניגוד לנטען בעתירה, תחובשת אינה מגיעה למתקן בלבוש תושפני.

מתקן שוהרון - מדי יום ביומו מגיע תובש למתקן המעצר, בודק את העצורים וממלא דו"ח ביקורת רפואית. אם נמצא צורך בכך, העצורים מופנים לבדיקת רופא. עם זאת, טיפול רפואי שאינו דחוף התעכב לעתים בעבר מספר ימים, מאחר וחרופאים נדרשים לטפל הן בעצורי המתקן והן בחיילי החטיבה.

ז. טיול:

מתקן אמריים - העצורים מקבלים, שעת טיול בחצר, כל יום.

מתקן עציון - כל חדר וכל עזור, מקבל שעת טיול ביום בחצר. יש להדגיש, כי הקטינים מצויים מרבית היום בחצר.

ח. ביקורי עורכי זין:

מתקן שומרון - במתקן מותקיימים ביקורי עורכי זין סדירים.

ט. קשר עם העולם החיצוני:

מתקן בוימין - הצלב האדום מבקר במקום מדי שלושה שבועות לערך. כמו כן, בנוסף לעיתונות המחולקים לכלל העצירים, מקבלים הקטינים ספרי קריאה בערבית וספרי לימוד איסלאם, גיאוגרפיה והיסטוריה בערבית. בנוסף, בחצר הטיולים במתקן יש לעצורים שני כדורים המשמשים אותם למשחק כדורגל וכדורסל.

י. יחס סגל היתקן לעצורים:

מתקן אפריים - על פי מה שנמסר לנו, סגל המתקן אינו משתמש באלימות שלא לצורך ואו משפיל את העצורים שלא כדין. מכל מקום, כל תלונה פרטנית שתוגש בנדון לגורמים המוסמכים - תבדק.

אשר לאקרה המתואר בתצהירו של העותר 5, יוסף, הרי שנמסר לנו כי במקרה זה אמנם (זופעל כוח סביר כנגד עציר זה, לאחר שהלה ארע את העצורים להפריע לאנשי הסגל בטיפולם בעצורים, ולאחר שחהנגד בכוח להוצאתו מן התא ולניסיון אזיקתו. דו"ח אירוע אודות מקרה זה נכתב כמסובל, והדו"ח חועבר לגורמים הרלוונטיים לשם בדיקתם.

אשר לטענת העצורים כי הם נאלצים לומר "בוקר טוב" לסגל המתקן, נמסר לנו כי אמירת "בוקר טוב", לסגל המתקן ולמפקדו, בתחילת כל בוקר, הינה נוהג אשר הונהג על ידי העצורים, לפי בקשתם, על מנת ליצור קשר ישיר בינם לבין מפקד המתקן, אשר אינו נמצא בקשר ישיר עימם דבר יום ביומו. כמו כן, שאין כל חיוב להתחיל את היום בצורה זו.

מתקן בוימין - על פי מה שנמסר לנו, מעולם לא התבצעה ענישת עצירים במקום באמצעות "קשיודת שאבחי", כנטען. כמו כן, מעולם לא ניתנו עונשים כדוגמת אלו אשר נטענו בתצהיר (חליכה בגשם וכיו"ב). מכל מקום, אם תוגשנה תלונות פרטניות בנדון לגורמים הרלבנטיים, התלונות כמובן תבדקנה.

מתקן עציון - על פי מה שנמסר לנו, סגל המתקן לא מכח ואו משפיל את העצורים.

יא. שונות:

מתקן אפריים - אכן לא מתאפשר לעצורים לערוך במקום בחינת בגרות בשל שהייתם הזמנית של העצורים במקום עד להעברתם למתקן כליאה או לבית סוהר של השב"ס.

תמסמכים החוזשים שביקשו העותרים לצרף

53. ביום 8.7.03 ביקשו העותרים לחניש מסמכים שונים, שציקרם תצהירים עדכניים. הטענות העולות במסגרת התצהירים הועברו לבדיקה.

מכל מקום, כבר עתה נוכל לציין, כי למכתב שצורף לבקשה כנספת נ/13, נשלחה תשובה העונה על כל הטענות שהועלו במכתב. מכתב התשובה מצויב כנספת מש/5.

סיכום

54. מכל האמור לעיל עולה כי כיום תנאי החחוקה במתקני המעצר החטיבתיים הינם סבירים.

הבעיה המרכזית העולה מתוך התנאים שהובאו לעיל, הינה בעיית הצפיפות במתקני המעצר, בעיה אשר נעשה ניסיון לפתור בימים אלו ממש, על ידי שינויים ארגוניים שונים במערך הכליאה של העצורים הבטחוניים בצה"ל ובשבי"ס.

לאור כל האמור לעיל, נראה כי צה"ל עומד בקריטריונים הנדרשים, ומספק לעצורים במתקני המעצר החטיבתיים את הזכויות המגיעות להם.

לפיכך וטען כי דין העתירה לחדות.

55. בנוסף, נזכיר את שפורט לעיל, כי בעת האחרונה חקמו שתי ועדות לבהינת תנאי החחוקתם של העצורים במתקני המעצר החטיבתיים, הן ועדה מייעצת לרמטכ"ל והן ועדה מייעצת לאלוף פיקוד המרכז. ועדות אלה נותנות בימים אלה ממש את הדעת על שיפור תנאי החחוקת האמורים ועל הצעת פתרונות מערכתיים לבעיית הצפיפות.

גם מטעם זה נבקש את דחיית העתירה.

56. לפיכך, מכל הטעמים דלעיל נבקש את דחיית העתירה.

היום: י' תמוז, תשס"ג

10 יולי, 2003

שי ניצן

מנחל תחום המקידיים מיוחדים (בטעל)

21/5/03

4/5/03

הבערת השארית

התאריך 2003/4/22

אנו מודים לך על הופעתך בחברתנו ביום 22/4/03. כל מיליון ופליטה אחת לא נשארה בחברתנו. כל מה שנשאר מההון העצום שלך

וראית הופעת היום כאן, נשמרת

ראיתך אנו מודים לך על האהדה והעזרה שנתת לנו

בשנת 2003

החברה

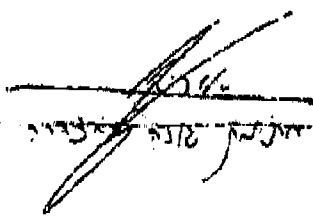
החברה נמצאת ברחוב הרצל 100, תל אביב 6100000

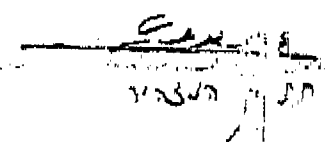
החברה נמצאת ברחוב הרצל 100, תל אביב 6100000

החברה נמצאת ברחוב הרצל 100, תל אביב 6100000

החברה נמצאת ברחוב הרצל 100, תל אביב 6100000

החברה נמצאת ברחוב הרצל 100, תל אביב 6100000

2003/4/22